Vlaamse Regering

VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE EN INDUSTRIE, BUITENLANDSE ZAKEN, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid, wat betreft het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek, beleidsgerichte evaluaties, en diverse terminologische en technische aanpassingen
- Definitieve goedkeuring.

Het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid, wat betreft het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek, beleidsgerichte evaluaties, en diverse terminologische en technische aanpassingen, heeft een aantal uiteenlopende doelen voor ogen.
In de eerste plaats wil deze decreetswijziging de in de mededeling aan de Vlaamse Regering van 3 oktober 2025 betreft FWO als huis van iedere excellente onderzoeker, aangekondigde maatregelen rechtstreeks doorvoeren of het doorvoeren in de betreffende Besluiten van de Vlaamse Regering mogelijk maken.
Daarnaast wil het wijzigingsdecreet ervoor zorgen dat er naar de toekomst toe nog verdere maatregelen genomen kunnen worden in het kader van rationalisering van de financieringskanalen met betrekking tot onderzoek.
De belangrijkste rationalisering die met deze wijziging reeds wordt voorbereid is de verplaatsing van het huidige FWO-programma voor de aanschaf en inzet van middelzware onderzoeksinfrastructuur voor wetenschappelijk onderzoek in de universiteiten naar de Bijzondere Onderzoeksfondsen.
Tot slot wil dit wijzigingsdecreet kleine taalfouten aanpassen, verouderde artikelen opheffen en bepaalde artikelen of regelgeving verduidelijken en/of actualiseren.
Het gaat hier over een definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering waarna het ontwerpdecreet ingediend wordt in het Vlaams Parlement.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomeinen: WEWILS
Beleidsvelden:
EWI: economie, wetenschappelijk onderzoek, innovatie en wetenschapscommunicatie
WSE: werk, competenties en sociale economie

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het regeerakkoord 2019-2024 van de Vlaamse Regering bevat volgende twee passages

- *Het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) moet het huis van iedere excellente onderzoeker in Vlaanderen worden. Het FWO zal daarom tegen ten laatste eind 2024 de verwachte impact op de slaagkansen in de programma's in beeld brengen en scenario's voorleggen aan de Vlaams Regering om die doelstelling te bereiken.*
- *Op basis van de lopende O&O&I-systeemevaluatie bekijken we de wenselijkheid om de verschillende financieringskanalen te rationaliseren zodat daar efficiëntiewinsten uit te halen zijn.*

Eind 2024 werd conform bovenstaande passages reeds een eerste mededeling[1] gebracht op de Vlaamse Regering. Hierin werd de grote verbondenheid binnen het ecosysteem toegelicht en bijgevolg ook beslist om een meer systemische aanpak voorop te stellen.

Daaropvolgend werd in 2025 een traject afgelegd waarbij, op basis van een grondige systeemanalyse van het O&O&I-landschap, diverse maatregelen zorgvuldig in kaart zijn gebracht en geanalyseerd. Via breed stakeholdersoverleg, ondersteund door de administraties van het FWO, VLAIO en het departement WEWIS, werden evidence-informed voorstellen ontwikkeld die het FWO versterken als huis van iedere excellente onderzoeker. Zodoende zijn deze voorstellen gedragen en sluiten deze aan bij de systeemprincipes, met expliciete aandacht voor de beheersbaarheid van de aanvraagmassa.
Deze voorstellen werden in een tweede mededeling aan de Vlaamse Regering[2] meegedeeld. De voorstellen focussen op de FWO-instrumenten in het kader van Fundamenteel Onderzoek. De instrumenten m.b.t Strategisch Basisonderzoek maken immers deel uit van een uitgaventoetsing waarvan het eindrapport pas ten vroegste in juli 2026 beschikbaar zal zijn. Ook de instrumenten met betrekking tot onderzoeksinfrastructuur vallen buiten de scope. Zij maken deel uit van een ander lopend traject waarbij getracht wordt om een Vlaanderen brede strategie uit te werken voor state-of-the-art onderzoeksinfrastructuur.

Het bijgaand voorontwerp van decreet werd aangepast aan het wetgevingstechnisch en taalkundig advies nr. 2026/138 van 23 april 2026.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Op 3 oktober 2025 werd er door middel van een mededeling aan de Vlaamse Regering een reeks maatregelen voorgesteld die kader in de hervorming om van FWO nog nadrukkelijker het huis van iedere excellente onderzoeker in Vlaanderen te maken. Deze maatregelen spitsen zich in eerste instantie toe op de instrumenten m.b.t. fundamenteel onderzoek.

Per instrument binnen het luik fundamenteel onderzoek bij FWO is nagegaan of de huidige toegang (nog) overeenstemt met de rolbepaling van de verschillende instellingen in ons ecosysteem. Deze analyse maakte duidelijk dat de toegang tot een aantal instrumenten dient verbreed te worden.

[1] VR 20024 2012 MED.0426/1 FWO als huis van iedere excellente onderzoeker in Vlaanderen.
[2] VR 2025 0310 MED.0370/1BIS FWO als huis van iedere excellente onderzoeker in Vlaanderen.

Daarnaast is er in ditzelfde proces geconcludeerd dat er nog een aantal maatregelen zijn die naast excellentie ook inspelen op de rationalisering en optimalisering van de financieringsinstrumenten op systeemniveau.

Zo staan in de mededeling een aantal maatregelen die de totale doorlooptijd tot het bepalen van het doctoraat en dus ook naar de arbeidsmarkt willen verminderen. Sommige van deze maatregelen vereisen een W&I-decreetwijziging bv. de vereenvoudigingsregel die de twee verschillende anciënniteitsnormen m.b.t. een aspirantschap vervangt door één eenduidige regel en de invoering van de differentiatie van de looptijd van het aspirantenmandaat afhankelijk van het gefinancierd voortraject.
Het grootste deel van voorliggende aanpassingen in het W&I-decreet dienen er voor te zorgen dat maatregelen, aangekondigd in bovengenoemde mededeling, rechtstreeks kunnen worden ingevoerd of dat het mogelijk wordt dat er in de op het W&I-decreet verder bouwende Besluiten van de Vlaamse Regering m.b.t. de FWO-instrumenten de nodige aanpassingen kunnen gedaan worden.

Een tweede luik aanpassingen in dit W&I-decreet komen eveneens voort uit het streven naar rationalisering van de financieringskanalen m.b.t. wetenschap. Het gaat hier om aanpassingen die een noodzakelijke eerste stap zijn voor de verschuiving van het FWO-programma Middelzware infrastructuur naar de Bijzondere Onderzoeksfondsen zoals ook aanbevolen werd in de laatste evaluatie van FWO. Zo wordt er de mogelijkheid gecreëerd om specifieke beleidsimpulsen - met de hierbij horende middelen - toe te voegen aan BOF.

Tot slot is er nog een groep aanpassingen die het huidige W&I-decreet op een aantal kleinere elementen willen corrigeren. Het gaat om wegwerken van kleine taalfouten, opheffingen van verouderde artikels, verduidelijking en/of actualisering van bepaalde artikels en regelgeving.

Ieder artikel uit het wijzigingsdecreet wordt meer in detail in de memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid besproken.

B. ADVIEZEN

De Inspectie van Financiën heeft een eerste advies verleend op 30 april 2026.
Dit advies omhelsde zowel het eerste luik met name aanpassingen n.a.v. de mededeling aan de Vlaamse Regering van 3 oktober 2025 betreft FWO als huis van iedere excellente onderzoeker aangekondigde maatregelen met betrekking tot het FWO als het derde luik met name kleinere meer technische aanpassingen.
Dit advies is gunstig mits tegemoetgekomen wordt aan het schrappen van één specifiek voorgestelde wijziging.

Het bijgaand ontwerp van decreet werd aangepast aan de opmerkingen van de Inspecteur van Financiën.

De Inspectie van Financiën gaf daarna een tweede advies op 26 mei 2026 dat gunstig is.
Dit advies omhelsde het tweede luik dat later werd toegevoegd m.b.t. aanpassen van een aantal artikelen zodat naar de toekomst toe nog verdere maatregelen genomen kunnen worden in het kader van rationalisering van de financieringskanalen met betrekking tot onderzoek.

Het begrotingsakkoord werd verleend op 23 juni 2026 waarna het ontwerp van decreet een eerste keer werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 26 juni 2026.

Het FWO gaf een gunstig advies op 3 juli 2026 dat geen repliek vereist.

De SERV gaf eveneens een gunstig advies op 13 juli 2026.

Er wordt wel gevraagd om de notie doelgroepen in art. 21 punt 2°[3] nader en voldoende ruim te omschrijven en er wordt gewezen op een tikfout in de tekst. Er wordt in de memorie van toelichting een ruime omschrijving toegevoegd naar aanleiding van de eerste bedenking en ook de tikfout wordt verbeterd.

De Raad van State gaf advies 79.864/1 op 30 september 2026.
De belangrijkste categorieën opmerkingen in het advies van de Raad van State worden hier meegegeven.
De Raad van State kwalificeert sommige bepalingen van het ontwerp van decreet als onderwijsaangelegenheden omdat ze als een vorm van subsidiëring van wetenschappelijk onderzoek aan of door de instellingen van hoger onderwijs te beschouwen zouden zijn waardoor het legaliteitsbeginsel voor onderwijsaangelegenheden van toepassing is.
Daarnaast zijn er opmerkingen m.b.t. het gelijkheidsbeginsel omtrent de toegang tot de verschillende instrumenten bij het FWO omdat de Raad van State onvoldoende onderbouwing voor de gemaakte keuzes terugvindt.
Ook is er een opmerking in het licht van de grondwettelijk beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie en de staatssteunregels m.b.t. de toekenning strategische doelstellingen aan het Kenniscentrum voor Data & Maatschappij.
Tot slot zijn er ook tekstuele opmerkingen, vragen tot verdere verduidelijking in de memorie van toelichting, vragen tot consistent toepassen van invoegingen.

In de memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid wordt per bedenking van de raad van State een uitgebreide repliek gegeven.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De budgettaire impact van deze wijzigingen in het decreet is beperkt tot een verschuiving van de beschikbare middelen bij het FWO voor de ondersteuning van de aanschaf en inzet van middelzware onderzoeksinfrastructuur bij de universiteiten naar de BOF-middelen.
In 2026 gaat het om 16,8 miljoen euro dat hiervoor specifiek voorzien was in de toelage aan het FWO. Deze middelen staan in het begrotingsjaar 2026 op begrotingsartikel TB0-1TEA5GT-IS en basisallocatie TE180 6172 van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap. Gezien het om een tweejaarlijkse oproep gaat, is eenzelfde (geïndexeerd) bedrag op heden voorzien in de meerjarenbegroting van FWO voor 2028.

Na goedkeuring van de wijzigingen aan het decreet en de nodige aanpassingen aan het BOF-Besluit wordt voorzien dat deze middelen (16,8 miljoen euro (VAK en VEK) + index) voor het begrotingsjaar 2028 toegekend worden aan BOF in plaats van aan FWO. Voor het begrotingsjaar 2026 zijn de BOF-middelen voorzien in de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap op begrotingsartikel TB0-1TEA2GS-IS.
FWO dient wel nog in te staan voor de volledige afhandeling van alle projecten die zijn toegekend vóór 31 december 2026 door het FWO, in het kader van de aanschaf en inzet van middelzware onderzoeksinfrastructuur voor wetenschappelijk onderzoek in de universiteiten. Hoewel FWO geen VAK-middelen meer dient te krijgen na 2026 voor nieuwe toekenningen, zal de Vlaamse Regering voor de afhandeling wel de nodige (VEK-)middelen ter beschikking stellen tot de beëindiging van al deze reeds toegekende projecten.

[3] In de aangepaste versie gaat het over artikel 23, punt 2°.

De verschuiving van middelen van FWO naar BOF zal een negatieve impact hebben op de werkingsmiddelen van FWO gezien deze werkingsmiddelen berekend worden op de gemiddeld vastleggingskredieten van de laatste vier jaar plus het betrokken begrotingsjaar.

De andere aanpassingen hebben geen budgettaire impact.

B. ESR-TOETS

Het voorontwerp van decreet heeft geen ESR-impact.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Dit voorstel heeft op zichzelf geen impact op het personeelsbestand van de Vlaamse overheid en de personeelsbudgetten.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de gemeenten, de OCMW's, de intercommunales of de provincies voor wat betreft hun personeel, de werkingsuitgaven, de investeringen en schulden of de ontvangsten.

4. VERDER TRAJECT

Het bijgaande ontwerp van decreet zal na definitieve goedkeuring ingediend worden in het Vlaams Parlement.
Daarnaast zullen er eveneens nog aanpassingen voorgesteld worden aan de verschillende besluiten van de Vlaamse regering verbonden aan dit decreet.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar definitieve goedkeuring te geven aan het bijgaande ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid, wat betreft het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek, beleidsgerichte evaluaties, en diverse terminologische en technische aanpassingen;
2° de Vlaamse minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management, te gelasten voornoemd ontwerp van decreet in te dienen in het Vlaams Parlement.

De Minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management,

Matthias DIEPENDAELE